

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	22026 - Literatura Universal Catalana per a l'Educació Infantil / 2
Titulació	Grau d'Educació Infantil (Pla 2013) - Quart curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Jaume Guiscafrè Danús jaume.guiscafre@uib.cat	11:00	13:00	Dilluns	10/09/2018	10/02/2019	CE12 / Ramon Llull

Contextualització

L'assignatura Literatura universal i catalana per a l'Educació Infantil és una assignatura obligatòria del quart curs del Grau d'Educació Infantil i que s'hi imparteix durant el primer semestre. Fa part del mòdul 5 del Pla d'estudis d'Educació Infantil: "Comunicació i representació: àmbit lingüístic".

Aquesta assignatura es planteja com una aproximació inicial a la història i a la didàctica de la literatura universal i la literatura catalana, amb una atenció especial a la literatura infantil catalana i universal i a la literatura oral.

Els objectius de l'assignatura són els següents: 1) transmetre als alumnes —i futurs mestres— uns coneixements bàsics sobre el fet literari que els permeti aprofundir en l'anàlisi de les obres i dissenyar recursos per a l'ensenyament de la literatura; 2) proporcionar-los un ventall d'aplicacions pràctiques per a l'ensenyament de la literatura a l'educació infantil, relacionades amb l'anàlisi textual, amb l'adquisició de l'hàbit lector i amb l'ús de la literatura com a eina idònia per afavorir l'expressió de les emocions i per promoure la creativitat; 3) presentar-los un corpus d'obres literàries catalanes i d'altres literatures i fer-los reflexionar sobre els criteris de selecció de les lectures, i 4) introduir-los en els mecanismes bàsics de recerca d'informació sobre el fet literari i fer-los conèixer els recursos útils per a l'ensenyament de la literatura.

Requisits

És important que els alumnes estiguin disposats a augmentar el seu bagatge de lectures i a implicar-se en l'anàlisi crítica dels textos. Així mateix, cal que assisteixin amb regularitat a les sessions presencials, que hi participin i que duguin al dia el calendari de lectures que es proposarà a principi de curs.

D'altra banda, l'Ordre ECI/3857/2007 estableix que els estudiants, en acabar el grau, han d'haver assolit el nivell C1 de llengua catalana. És fonamental, doncs, que els alumnes puguin acreditar la capacitat d'expressar-se correctament en llengua catalana, tant de forma oral com escrita, d'acord amb el nivell esmentat.

Guia docent

Essencials

1. Tenir uns coneixements bàsics de la història de la literatura catalana.
2. Tenir competència plena, oral i escrita, en llengua catalana.
3. Tenir uns hàbits de lectura adquirits.

Recomanables

1. Tenir coneixements bàsics dels períodes més significatius de la literatura catalana.
2. Tenir uns coneixements bàsics dels grans clàssics de la literatura universal.
3. Tenir uns coneixements bàsics de la literatura oral catalana.

Competències

Específiques

- * CE2. Conèixer els principals períodes, autors i obres de la literatura en llengua catalana .
- * CE4. Tenir capacitat per avaluar críticament la informació bibliogràfica relativa a la llengua i a la literatura catalanes .
- * CE10. Tenir capacitat de transmetre informacions, idees, problemes i solucions a un públic especialitzat i no especialitzat .

Genèriques

- * CG1. Tenir capacitat per aprendre i treballar de manera autònoma i en equip .
- * CG3. Tenir capacitat d'autocrítica orientada a la recerca de la qualitat i la millora contínua .
- * CG4. Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi de documentació de diversos nivells de complexitat .

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

El descriptor de l'assignatura, inclòs al Pla d'estudis d'Educació Infantil, estableix cinc grans eixos o línies generals de continguts temàtics: 1) L'evolució històrica de la Literatura universal i catalana: característiques principals i desenvolupament de la poesia, la narrativa i el teatre. Estudi d'un corpus representatiu d'obres. 2) L'anàlisi dels textos literaris. Conceptes bàsics d'estudis literaris. Mirades transversals i transculturals sobre el fet literari. 3) El desenvolupament de la literatura infantil universal: obres clàssiques i tendències actuals. 4) La literatura infantil catalana. Anàlisi de les obres més representatives. La literatura de tradició oral: definicions i gèneres principals. 5) La literatura per a infants i el procés de construcció del sentit. El text i la il·lustració. L'ensenyament de la literatura: el foment de la competència literària. La comprensió i la producció de textos literaris. La dinamització de la lectura a l'aula.

Aquests cinc eixos es concreten en cinc temes:

Guia docent

Continguts temàtics

1. El fet literari: evolució històrica de la literatura universal i catalana
 - 1.1. El concepte de literatura
 - 1.2. El desenvolupament dels grans gèneres: poesia, narrativa i teatre
2. Conceptes bàsics d'estudis literaris
 - 2.1. El discurs narratiu
 - 2.1.1. Narrativitat, ficció i mons possibles
 - 2.1.2. Els components de la narració
 - 2.1.3. Elements per a l'anàlisi dels relats
 - 2.2. El discurs poètic
 - 2.2.1. L'expressió de la subjectivitat
 - 2.2.2. Ritme, rima i musicalitat
 - 2.2.3. La poesia com a joc lingüístic
 - 2.3. El discurs teatral
 - 2.3.1. La ficció dramàtica
 - 2.3.2. La construcció dels personatges
 - 2.3.3. La dramàtica i l'escenificació
 - 2.4. Mirades i pràctiques transversals i transculturals sobre el fet literari
3. La literatura infantil universal i catalana
 - 3.1. El concepte de literatura infantil i juvenil
 - 3.2. Obres representatives
 - 3.3. Tendències actuals
4. La literatura no escrita: oralitat, performativitat i representació
 - 4.1. El concepte de literatura oral
 - 4.2. La literatura no escrita: oralitat i performativitat
 - 4.3. La literatura oral: gèneres, contextos i aplicacions
 - 4.4. Narrar sense paraules: imatges i representacions
5. La literatura per a infants i la construcció del sentit
 - 5.1. El foment i l'adquisició de la competència literària
 - 5.2. El text i la il·lustració: l'àlbum i el llibre il·lustrats
 - 5.3. La comprensió i la producció de textos literaris
 - 5.4. La dinamització de la lectura a l'aula

Metodologia docent

Guia docent

Volum de treball

El volum de treball és la suma de les activitats de treball presencial (classes teòriques, estudi i resolució de casos, tutories ECTS i examen global) i de les activitats de treball no presencial (assimilació dels continguts teòrics, lectures i elaboració del projecte de curs).

Activitats de treball presencial (1,8 crèdits, 45 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals; exposició i aplicació dels continguts temàtics	Grup gran (G)	Sessions en què el professor i els alumnes exposaran els continguts teòrics de l'assignatura. Així mateix, es treballarà a l'aula amb exemples concrets que permetin il·lustrar l'exposició. Les sessions teòriques comporten, també, la participació activa dels alumnes en el comentari de textos i de les lectures proposades i en l'expressió dels dubtes que puguin sorgir al llarg de les sessions. Es proporcionarà als alumnes un calendari de lectures, que caldrà respectar per poder seguir adequadament aquestes sessions.	23
Classes pràctiques	Estudi i resolució de casos	Grup mitjà (M)	En les sessions pràctiques en grup mitjà es treballarà mitjançant l'estudi i la resolució de casos concrets, a partir del comentari de textos literaris i d'altres activitats crítiques i creatives que es proposaran als alumnes. Són sessions en què serà necessària la participació més activa dels alumnes, que hauran de lliurar els resultats d'alguns dels exercicis que s'hi duguin a terme.	18
Tutories ECTS	Tutories	Grup mitjà (M)	En les sessions de tutoria el professor orientarà els alumnes i resoldrà els dubtes que puguin sorgir en el decurs de la preparació de les diferents activitats avaluable de l'assignatura.	2
Avaluació	Examen global	Grup gran (G)	Durant el període d'avaluació complementària es farà un examen global, d'una durada màxima de dues hores, que serà recuperable durant el període d'avaluació extraordinària.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula Digital.

Activitats de treball no presencial (4,2 crèdits, 105 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Lectures	Els alumnes hauran de portar al dia les lectures obligatòries que es treballaran a classe per a cada unitat temàtica. Es valoraran els comentaris que en puguin fer, tant els que siguin resultat d'una recerca de dades per Internet o bibliogràfiques, com els que sorgeixin d'una reflexió pròpia que vulguin compartir amb la resta del grup. Hauran de demostrar, així	30

Guia docent

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
		mateix, la lectura aprofundida dels textos que es treballaran en el decurs del semestre.	
Estudi i treball autònom individual	Assimilació dels continguts teòrics de l'assignatura	Els alumnes hauran de dedicar les hores d'estudi autònom de l'assignatura a comprendre i a assimilar els continguts teòrics explicats a classe, a partir de la lectura de la bibliografia recomanada i de la proporcionada en el dossier. L'objectiu no ha de ser tant memoritzar dades concretes com aprendre a aplicar les principals metodologies d'anàlisi dels estudis literaris.	35
Estudi i treball autònom individual o en grup	Projecte	Itinerari A: Cada grup haurà d'elaborar un treball que aprofundeixi en els coneixements que s'hagin explicat a les sessions teòriques i que faci una proposta didàctica, aplicable dins una aula i contextualitzada en un grup classe concret. El treball ha d'estar redactat en català estàndard i en un llenguatge acadèmic formal. Hi pot haver una presentació oral del treball davant la resta de grups. Itinerari B: Els alumnes que segueixin aquest itinerari hauran d'elaborar un treball en grup en les mateixes condicions que els que segueixen l'itinerari A i, a més a més, hauran de presentar una ressenya i tres comentaris de text que acordaran amb el professor.	40

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Aquesta assignatura preveu dos itineraris d'avaluació, i tots dos comporten l'assistència a classe i a tutories. Durant les dues primeres setmanes del curs, cada alumne ha d'acordar amb el professor l'itinerari avaluatiu que es compromet a seguir i ha de signar el contracte pedagògic corresponent. Amb la signatura d'aquest document l'alumne es compromet a dur a terme, en el termini que s'estableixi, totes les activitats incloses en l'itinerari que hagi triat. El calendari de lliurament de tasques de cada itinerari s'inclourà en el cronograma de l'assignatura. Qualsevol canvi s'anunciarà a la pàgina d'Aula Digital.

L'itinerari A comporta un compromís d'assistència a com a mínim un 80% de les sessions teòriques i a la totalitat de les sessions pràctiques de l'assignatura i suposa una avaluació continuada al llarg del semestre. L'itinerari B està reservat a aquells alumnes que puguin preveure que durant el curs no podran comprometre's a assistir a un 80% de les sessions teòriques. En aquest cas, l'alumne serà avaluat a partir d'activitats d'avaluació alternatives a les exigeixen un presencialitat elevada.

En les activitats d'avaluació, els alumnes s'han d'expressar en llengua catalana d'acord amb les exigències del nivell C1, tant oralment —si s'escau— com per escrit.

En qualsevol dels itineraris, l'alumne obtindrà una qualificació numèrica d'entre 0 i 10 per a cada activitat avaluativa, que serà ponderada segons el pes que tingui en el conjunt. La qualificació global serà el resultat de la suma de les qualificacions ponderades de cada activitat.

Per poder superar l'assignatura cal que l'alumne obtengui, pel cap baix, la nota mínima a totes les activitats d'avaluació proposades i que les dugui a terme dins els terminis fixats.

Guia docent

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Estudi i resolució de casos

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	En les sessions pràctiques en grup mitjà es treballarà mitjançant l'estudi i la resolució de casos concrets, a partir del comentari de textos literaris i d'altres activitats crítiques i creatives que es proposaran als alumnes. Són sessions en què serà necessària la participació més activa dels alumnes, que hauran de lliurar els resultats d'alguns dels exercicis que s'hi duguin a terme.
Criteris d'avaluació	- Claredat, correcció i precisió terminològica en l'expressió. - Originalitat en l'enfocament de la presentació del text. - Capacitat d'interrelacionar el contingut del text amb experiències personals i amb altres textos. - Capacitat d'identificar les fonts documentals adequades i d'emprar-les per fonamentar la pròpia opinió. - Adequació de la redacció i la presentació al registre i a les convencions propis dels treballs acadèmics.

Percentatge de la qualificació final: 40% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari B

Examen global

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Durant el període d'avaluació complementària es farà un examen global, d'una durada màxima de dues hores, que serà recuperable durant el període d'avaluació extraordinària.
Criteris d'avaluació	- Capacitat de raonament crític i grau de competència a l'hora d'aplicar els conceptes teòrics explicats a classe a l'anàlisi de casos concrets. - Grau de competència a l'hora de redactar per escrit un text coherent, cohesionat i adequat al que es demana.

Percentatge de la qualificació final: 30% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 4

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Projecte

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Itinerari A: Cada grup haurà d'elaborar un treball que aprofundeixi en els coneixements que s'hagin explicat a les sessions teòriques i que faci una proposta didàctica, aplicable dins una aula i contextualitzada en un grup classe concret. El treball ha d'estar redactat en català estàndard i en un llenguatge acadèmic formal. Hi pot haver una presentació oral del treball davant la resta de grups. Itinerari B: Els alumnes que segueixin aquest itinerari hauran d'elaborar un treball en grup en les mateixes condicions que els que segueixen l'itinerari A i, a més a més, hauran de presentar una ressenya i tres comentaris de text que acordaran amb el professor.
Criteris d'avaluació	- Claredat, correcció i precisió terminològica en l'expressió. - Capacitat de localitzar, analitzar i interpretar informació i, molt especialment, d'aplicar els continguts teòrics de l'assignatura als continguts del projecte. - Es valorarà específicament l'originalitat en la selecció de les informacions, la diversitat de fonts consultades,

Guia docent

L'aprofundiment analític i la creativitat. - Adequació de la redacció i la presentació del projecte al registre i a les convencions propis dels treballs acadèmics.

Percentatge de la qualificació final: 30% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

L'assignatura compta amb tres tipus de materials bibliogràfics:

1. Lectures completes: Corrotero/Real (2017) i Rodari (2008)
2. Dossiers de materials (Aula Digital)
3. Bibliografia complementària

La lectura dels materials 1 i 2 és imprescindible per seguir l'assignatura i s'avaluarà a l'examen i a les pràctiques.

Bibliografia bàsica

Badia, M.; Lladó, C. (2013-2014): *Els àlbums i els llibres il·lustrats: Una descoberta, diverses veus*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Colomer, T. (1998): *La formació del lector literari*. Barcelona: Barcanova.

Corrotero, C.; Real, N. (2017): *La literatura a l'educació infantil*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat.

Lluch, G. (1998): *El lector model en la narrativa per a infants i joves*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.

Rodari, G. (2008): *Gramàtica de la fantasia*. Barcelona: Proa/Labutxaca.

Bibliografia complementària

Abellán, J.; Ballart, P.; Sullà, E. (1997): *Introducció a la Teoria de la Literatura*. Manresa: Angle Editorial.

Aritzeta, M. (1996): *Diccionari de termes literaris*. Barcelona: Edicions 62.

Bargalló, J. (1991): *Manual de mètrica i versificació catalanes*. Barcelona: Empúries.

Bassa, R. (1994): *Literatura infantil catalana i educació (1939-1985)*. Palma: Moll/Conselleria de Cultura, Educació i Esports.

Bassa, R.; Díaz, R.; Valriu, C. (2002): *Guia de la literatura infantil i juvenil de les Illes Balears*. Palma: Moll.

Bataller, A.; Gassó, H.H.; Martín, A. (2017): *Festa popular, territori i educació*. València: Universitat de València.

Carpenter, H.; Prichard, M. (1995): *The Oxford Companion to Children's Literature*. Oxford: Oxford University Press.

Cervera, J. (1991): *Teoría de la literatura infantil*. Bilbao: Editorial Mensajero.

Duran, T. (2002): *Leer antes de leer*. Madrid: Anaya.

Guiscafrè, J.; Valriu, C. (2007): *La poesia oral: Gèneres, funcionalitat i pervivència*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Janer, G. (1995): *Literatura infantil i experiència cognitiva*. Barcelona: Pirene.

Lodge, D. (1998). *L'art de la ficció*. Barcelona: Empúries.

Moreno, V. (1994): *El deseo de leer*. Pamplona: Pamiela.

Moreno, V. (2005): *A la lectura por la voz, el sentimiento y la creatividad*. Pamplona: Gobierno de Navarra.

Oohéee [Estudis sobre la creació i edició infantil i juvenil a les Illes Balears], núms. 1-5, 2006-2008. Palma: Institut d'Estudis Balearics.

Pennac, D. (1993): *Com una novel·la*. Barcelona: Empúries.

Valriu, C. (1994): *Història de la literatura infantil i juvenil catalana*. Barcelona: Pirene.

Guia docent

Altres recursos

<http://www.gretel.cat>
<https://editors.cat/tag/literatura-infantil-i-juvenil>
<https://www.clijcat.cat/diccionari/idioma.html>
<https://lletra.uoc.edu/ca/tema/literatura-infantil-i-juvenil/comentaris>
<http://www.edu365.cat/vadellibres>
<http://www.diba.es/chilias>
<http://www.andreusotorra.com/cornabou>
<http://www.xtec.cat/crp-sancugat/maletadidacticacontesillustratssabermes.html>
https://criatures.ara.cat/lectura/album-illustrat-eina-educativa_0_1900009983.html
<http://www.mallorcaweb.com/magteatre>
<http://www.viulapoesia.com>
<http://www.uoc.edu/IN3/hermeneia>
<http://www.uoc.edu/lletra>
<http://www.traces.uab.es/tracesbd>
<http://www.escriptors.cat>
<http://www.cultura.gencat.net/ilc/qeq>

